

Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΔΩΝ

ΑΠΟ Τ' ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΑΡΑΣ ΜΠΕΡΝΑΡ

ΚΗ'.

ΙΣ τὸ σημείο αὐτὸ τῶν Ἐ' Απομνημονευμάτων της, ἡ Σάρα Μπερνάρ περιγράφει τὴς περιπέτειες τοῦ σιδηροδρομικοῦ ταξιδιοῦ της ἀπ' τὸν Ἅγιο Λουδοβίκο στὴν Κιργινιάτη, κατὰ τὴν περιουσία της στὴν Ἀμερική, ὅποτε λίγο ἔλειπε νὰ πέθῃ θύμα μᾶς σπειραῶς κακοποιῶν, ποὺ ἤθελε νὰ τὴς κλέψῃ τὰ κοσμήματά της. Καὶ συνεχίζει :

« Προχωροῦσαμε ἀργά. Εἶχαμε σβῆσει ὅλα τὰ φῶτα μέσα στοῦ τραίνο, γιὰ νὰ μεταρῶμε νὰ διέλθουμε, χωρὶς νὰ εἰμαστε ὁρατοί. Εἶχαμε δέκα λεπτά τοῦ προχωροῦσαμε ἔτσι, ὅταν ἔξαφνα μᾶς φώτισε μὴ μεγάλη φωτιὰ ποὺ μᾶς ἔκανε νὰ σταματήσουμε. Καὶ συγχρόνως εἶδαμε νὰ τρέχουν πρὸς εἰμᾶς ἕνα πλήθος σιδηροδρομικῶν ὑπαλλήλων. Ἄναρχοί μὴ ἀκόμα μὲ τὴν ἰδέα ὅτι λίγο ἔλειπε νὰ σκοτώσουμε τοὺς ἀγαθοὺς αὐτοὺς ἀνθρώπους. Βοησάμασε ἀπὸ πολλῶν ὄρων σὲ μὴ τέτοια κεντρικὴ ὑπερένταση, ὥστε στὴν ἀρχὴ τοὺς πήραμε γιὰ ληστές ποὺ ἐρχόντουσαν νὰ μᾶς σκοτώσουν.

Ἐγὼ εἶχ' ἀπλάξει τὸ περίστροφό μου... Μὰ τὸ χέρι μου ἔστρεψε τόσο, ὥστε —εὐτυχῶς— δὲν κατόρθωσα νὰ πέσω τὴ σκανδιάλη. Κάτωκός ἄλλος ἐννομιεταῖν πυροβόλησε, μὰ εὐτυχῶς κα' αὐτὸς δὲν πέτυχε κανένα.

Τέλος, ἀφοῦ ἐλαχαιώθησε μὴ ἀπίστευτὴ φασαρία, οἱ σιδηροδρομικοὶ ποὺ μᾶς σταμάτησαν, μᾶς ἐξηγήσαν περὶ τίνος ἐπρόκειτο. Τὸ ἡμιφορὸν τραίνο ποὺ εἶχε φύγει πρὶν ἀπὸ μᾶς, εἶχ' ἐκτροχιασθεῖ, χωρὶς ἤμεις ὅμως καὶ χωρὶς θύματα. Ἡ σπείρα τῶν κακοποιῶν τῶν Ἁγίων Λουδοβίκου τὰ εἶχε προβλέψει ὅλα κα' εἶχε προετοιμάσει μὴ μικρὴ ἐκτροχίασι σὲ περιπτώσει ποὺ ὁ σύντροφός τους, ὁ γαντζομένο-νός κάτω ἀπ' τὸ βαγόνι, δὲν κατόρθωνε νὰ τ' ἀποχωρήσῃ ἀπὸ τ' ἄλλα. Καὶ ἡ ἐκτροχίασι ἔγινε πράγματι, μὰ ὅταν οἱ κακοποιοὶ ὄρμησαν ἐναντίον τοῦ τραίνο ποὺ νόμιζαν πὼς ἦταν τὸ δικό μου, βρέθησαν περιτριχωμένοι ἀπ' τοὺς ἀστεινοκοῦδς, οἱ ὅποιοι εἶχαν σταλεῖ γιὰ νὰ ποὺ συλλάβουν. Οἱ κακοποιοὶ ἀμύνθησαν σάν λησασμένοι. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς σκοτώθηκε, διὸ ἄλλοι τραυματίστησαν καὶ διὸ ἄλλοι ἀκόμα συνελήφθησαν.

Ἐπειτα ἀπὸ μερικὰς ἡμέρες, ὁ ἀρχηγὸς τῆς μικρῆς αὐτῆς συμμορίας ἀπαχρονίστηκε. Ἦταν ἕνα πολὺπλάκι εἰκοσι πέντε χρόνων, Βέλγος τὴν καταγωγή, ὀνομαζόμενος Ἀλβέρτος Βιρτζ. Ἔαυνα ὅτι μοιροῦσα γιὰ νὰ σώσω αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο, γιατί μοῦ φαινόταν ὅτι, χωρὶς νὰ τὸ θέλω, εἶχα ποικαλέσει μόνη μου τὸ ἔργλημά του.

Ἄν ὁ Ἄμπερ κα' ὁ Ζάβρετ δὲν εἶχαν κάνει τόση οὐκλίμα σὰ κοσμήματά μου, αὐτοὺς ὁ ἄνθρωπος, αὐτὸ ἰὸ δυστυχισμένο παιδί, δὲν θὰ σκεφτόταν ποτε νὰ τὰ κλέψῃ. Ποιὸς ἔξορι ποὺς σκέφτες τὸν ἀνάγκασαν νὰ γίνῃ κλέφτης.

Ἦτος, σταματώντας μετρὸς στὴ βιτρινα τοῦ κοσμηματοπώλου, στὴν ὁποία εἶχαν ἐκτεθεῖ τὰ κοσμήματά μου, νὰ εἶπε : «Υπάρχουν ἔδω κοσμήματα ἀξίας ἐνὸς ἐκατομμυρίου φράγκων... Ἄν τὰ κάνω δικὰ μου, θὰ τὰ ρευστοποιήσω καὶ θὰ ἔξαναγορίσω σὸ Βέλγιο γιὰ νὰ κάνω εὐτυχισμένη τὴ φτωχὴ μου μητέρα, ἡ ὁποία στραβώνει-τα δουλνεύοντας ἀπὸ φῶς τῆς λάμπας καὶ θὰ παντρεθῶ τὴν ἀδελφῆ μου... » Ἦτος νὰ ἦταν ἐφευρτής καὶ νὰ εἶπε : «Ἄχ! ἂν εἶχα τὰ χρῆματα ποὺ ἀντιπροσωπεύουν αὐτὰ τὰ κοσμήματα, θὰ μπορούσα νὰ ἐμμεταλλευθῶ μόνος μου τὴν ἐφευρσί μου, ἀντὶ νὰ τὴν πουλήσω σὲ κάποιον ἠλίθιο πλούσιο ποὺ θὰ τὴν ἀγοράσῃ γιὰ ἕνα κομμάτι φουμί... ».

Βέβαια, τὸ νὰ κλέψῃ κανεὶς τὴν περιουσία ἐνὸς ἄλλου ἀνθρώπου, δὲν εἶνε ἀγαθὴ πράξις, μὰ ἀσφαλῶς δὲν πρέπει νὰ τιμωρεῖται μὲ θάνατο. Ὄ! ὄχι... Τὸ νὰ σκοτώσῃ κανεὶς ἕνα πολὺπλάκι εἰκοσιπέντε χρόνων, εἶν' ἕνα ἔγκλημα, παλὺ μεγαλύτερο ἀπ' τὴν κλοπὴ μισρομῶν κοσμημάτων.

Καὶ ἡ κοινωνία ποὺ συγχρητρώνεται ὀλόκληρη γιὰ νὰ κρατήσῃ τὴν οὐραία τῆς δικαιοσύνης εἶνε πολὺ πὸ ἀνάουθῃ, ὅταν σκεπτόμεν, ἀπὸ ἐκείνην ποὺ κλέβει καὶ δολοφονεῖ ὀλομόναχος, ἔχοντας ἐπίγνοια ὅλων τῶν κινδύνων ποὺ διατρέχει!

Ὄ! Ἐλάφημ παλὺ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο ποὺ δὲν τὸν ἤξερα κα-

θόλου. Ἦτος ἦταν ἕνας ἥσως, ἴσως ὄμως νὰ ἦταν κα' ἠλίθιος. Πάντως ἦταν πολὺπλάκι 25 χρόνων καὶ εἶχε δικαιώματα στὴ ζωή.

Μισὸ τὴ θανατικὴ ποινὴ! Εἶν' ἕνα ἀπομνηνάκι ἀναρροφίας ἀπ' τοὺς χρόνους τῆς βαρβαρότητος! Ἀποτελεῖ ἀίσχος γιὰ τὸν πολιτισμὸ.

Ἐγὼ δεῖ τέσσαρες θανατικὰ ἐπιτέλειες : μὴ στὸ Λονδίνο, μὴ στὴ Μαδρίτη καὶ διὸ στὸ Παρίσι, Στὸ Λονδίνο ἀπαχρονίσουν τοὺς θανατοποινίτες κα' αὐτὸ μοῦ φαίνεται πὸ φορτὸ, πὸ ἀποκροστικὸ, πὸ βάρβαρο ἀπὸ κάθε ἄλλο θάνατο. Ὁ κατάδικος ἦταν χαμῆς τριανταρὶ χρόνων μὲ φροσιονομία πολὺ ἀρροσική. Τὸν εἶδα γιὰ ἕνα δευτερόλεπτο. Αὐτὸς ἔβρωσε τοὺς ὄμους τοῦ ἀντιρροφοντάς με καὶ τὸ βλέμμα του ἦταν γεμάτο περιφρόνησι γιὰ τὴν περιπέτεια μου.

Ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἀσθανόμην πὼς ἡ σκέψις αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἦταν πολὺ ἀνώτερη ἀπ' τῆς δικῆς μου καὶ μοῦ φαινόταν πολὺ μεγαλύτερος ἀπ' αὐτοὺς ποὺ τὸν περιτριχωῦσαν. Ἦτος γιατί βροσάουαν πὸ κοντὰ ἀπ' ὄμους μᾶς στὸ μεγάλο μυστήριον τοῦ θανάτου. Μοῦ φαινόταν πὼς χαμογελοῦσε τὴ στιγμὴ ποὺ τοῦ σκεπάζαν τὸ πρόσωπο μὲ τὴν κοκκοῦλα, κα' ἔφωνα ἀμέσως ἀνασταταμένη...

Στὴν Μαδρίτη εἶδα πάλι ἕναν κατάδικο ποὺ τὸν βασάνισαν πρὶν τὸν χαροπρήσουν κα' ἡ βαρβαρότης τῶν βασανιστηρίων ποὺ τοῦ ἐπέβαλαν μ' ἄφρησ περιτροφιᾷ ἐπὶ πολλὰς βδομάδες. Ἐλεγον πὼς εἶχε σκοτώσει τὴ μητέρα του, μὰ χαμῆς θειτικὴ ἀπόδειξις δὲν ἴπτηχε ἐναντίον τοῦ δυστυχισμένου αὐτοῦ νέου. Τὴ στιγμὴ ποὺ περνοῦσε τὸ κεφάλι του στὴν πρὶλα τῆς λαμπρήτου, φώναξε : «—Μητέρα μου, ἔρχομαι νὰ σὲ συναντήσω καὶ περμένο μὰ μὴ πῆς ποτὸς σὲ σκότωσε πραγματικὰ...». Αὐτὰ τὰ λόγια, τὰ ὁποία εἶπε ἰσπανικά ὁ κατάδικος μὲ ζορὴ φωνή, μοῦ τὰ μετέφρασε ἕνας ἀκόλουθος τῆς Ἀγγλικῆς πρεσβείας, μὲ τὸν ὁποῖο εἶχα πάει γιὰ νὰ παρακολούθησῃ τὸ φορτὸ ἐκείνο θεάμα. Ὁ δυστυχισμένος κατάδικος εἶπε τὰ λόγια αὐτὰ μὲ φωνὴ τόσο εὐλατρική, τόσο σταραχατική, ὥστε μοῦ φάνηκε ἀδύνατον νὰ μὴ εἶνε ἀθῶος. Αὐτὴ ἄλλοποτε ἦταν ἡ γνώμη καὶ ὅλων τῶν ἄλλων.

Ἡ διὸ ἄλλες ἐπιτέλειες, στὶς ὁποῖες παρευρέθηκα, ἔγιναν στὸ Παρίσι, στὴν πλατεία Ροζέτ. Ὁ ἕνας ἀπ' τοὺς καταδικῶνους αὐτοὺς ἦταν κάποιος νεαρὸς φοιτητῆς τῆς Ἰατρικῆς, ὁ ὁποῖος, βοηθούμενος κα' ἀπὸ κάποιον ἄλλον, εἶχε σκοτώσει μὴ γρηὶ ἐρμευροδολογῆσα. Ἦταν ἕνα ἔγκλημα φορτὸ καὶ ἠλίθιο, μὰ αὐτὸς ὁ φοιτητῆς ἦταν περισσότερο πρελλὸς παρὰ ἔνοχος. Μὰ ἐπειδὴ μελετοῦσε πολὺ, ἔπαθε στὸ τέλος διανοητικὴ διατάραξι. Ἔστρεψε νὰ τὸν κλείσουν σὲ μὴ κλινική, νὰ τὸν περιποιηθοῦν ὡς ἀσθηνὴ, νὰ τὸν θεραπεύσουν καὶ νὰ τὸν ἔξαναδώσουν στὴν ἐπιστήμη.

Ἦταν ἕνα πλάσμα ἀνώτερο... Τὸν βλέπω ἀκόμα : γλομῶς, μὲ τὸ βλέμμα χαμένο στὸ ἄπειρο... Ἦσαν τόσο θλιμμένα τὰ μάτια τοῦ δυστυχισμένου αὐτοῦ παιδιοῦ!... Ναι, εἶχε πνίξει μὴ φτωχὴ γρηὶ γυναίκα, ἀντιπροσώπιτη... Ἦταν φορτὸ, προμερὸ... Μὰ δὲν εἶχε κλείσει ἀκόμα τὰ εἰσοδοῦ τοῦ χρόνου, τὸ μυαλό του ἦταν σαλεμένο κα' ἀσφαλῶς ἔστρεψε παρῶστες φροδοξίς. Ἐπίσει εἶχε ἀποκτήσει ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη του τὴ συνήθεια νὰ ζοβὴ χέρια, πόδα καὶ νὰ κομματιάσῃ πτώματα γυναικῶν, ἀνδρῶν καὶ παιδιῶν... Ὄ! αὐτὰ δὲν δικαιολογοῦν βέβαια τὴ βδελυρὴ πράξι τοῦ ἀνθρώπου, μὰ οὔτε κα' ἡ Δικαιοσύνη δικαιολογεῖται ποὺ σκοτώνει αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος, ἂν γινόταν καλά, θὰ μπορούσε νὰ φανῇ χρήσιμος στὴν ἐπιστήμη καὶ στὴν ἀνθρωπότητα.

Ἡ τελευταία ἐπιτέλεις, στὴν ὁποία παραστάθηκα, ἦταν τοῦ ἀναρχικοῦ Βαγιάν. Ἦταν ἕνας ἄνδρας φροσπῆτος καὶ γλομῶς, μὲ ἰδέες πολὺ προχωρημένες. Μοῦ ζητοῦσε πολὺ συχνὰ εἰσιτήρια γιὰ τὸ θεάτρο μου, γιατί ἦταν, ἀλλοίμονο! πολὺ φτωχὸς γιὰ νὰ τὰ πληρώνῃ... Ἄ! ἡ φτώχεια!... Πόσο καλὸς συμβουλιος εἶνε...

Ἐνα βράδι, ὁ Βαγιάν ἤρθε καὶ μ' εἶδε στὸ χαμαριὸν μου. Ἐπαῖξα τὸ «Λορεντζάτισσο» τοῦ Μυσσέ. «Ἄ! μοῦ εἶπε, αὐτὸς ὁ Λορεντζάτισσο ἦταν ἕνας ἀναρχικὸς σάν καὶ μένα. Μὰ σκοτώσε τὸν τύραννο καὶ ὄχι τὴν τυραννία. Ἐγὼ ὅμως δὲν θὰ δρώσω μὲ τὸν ἴδιο τρόπο...».

Ἐπειτ' ἀπὸ μερικὰς ἡμέρες ὁ Βαγιάν ἔφροσνε μὴ βούβα ἐναντίον τῆς Γαλλικῆς Βουλής. Ὁ δυστυχισμένος ἴπτηχε λιγώτερο τυχερὸς ἀπ' τὸν Λαρεντζάτισσο, τὸν ὁποῖο φαινόταν νὰ περιφροσνῇ, γιατί δὲν σκότωσε κανένα καὶ δὲν ἔκανε κακὸ παρὰ μόνο στὸν ἑαυτὸ του...

Εἶχα πει νὰ μὲ εἰδοποιήσουν ποτε θὰ γινόταν ἡ ἐπιτέλεις του. Ἐτα, ἕνα βράδι, ἤρθε στὸ θέατρο κάποιος φίλος μου καὶ μ' εἰδοποίησε ὅτι ἡ ἐπιτέλεις θὰ γινόταν τὴν ἄλλη μέρα, στὶς ἔφτα τὸ πρωί.

(Ἀκολουθεῖ)

